

O partycypacji obywatelskiej

Partycypację obywatelską rozumiemy jako proces, w trakcie którego *obywatele uzyskują wpływ, a pośrednio i kontrolę nad decyzjami władz publicznych, gdy te decyzje mają bezpośredni lub pośredni wpływ na ich własne interesy. Partycypację taką odróżnia się od tradycyjnego udziału w procesie wyborczym i jest ona organizowana innymi metodami. Obywatele uzyskując wpływ na kształt regulacji na wczesnym etapie jej tworzenia z większym prawdopodobieństwem zaangażują się w jej wykonanie.*¹

Celem partycypacji obywatelskiej nie jest zastąpienie wybranych przedstawicieli i angażowanie obywateli w każdą decyzję podejmowaną przez władze. Dlatego należy wyróżnić specyficzne sytuacje, w których udział obywateli w podejmowaniu decyzji może przynieść dodatkowe korzyści lub może zapobiec ewentualnym konfliktom. Proces partycypacyjny warto przeprowadzić np.: kiedy sprawa dotyczy wielu osób lub jest wiele różnych opinii na temat tego, jak coś zrobić, kiedy sprawa jest sporna lub obywatele są słabo poinformowani o przyczynach, celach i okolicznościach działań.

Trzeba pamiętać, że skuteczna partycypacja możliwa jest wtedy, gdy

- precyzyjnie określono cel i sposób komunikowania się obywateli z władzą,
- obie strony są chętne i przygotowane do wspólnego działania.

Kluczowe elementy procesu partycypacji

Cel + Kontekst + Proces = Wynik

Cel. Czyli docelowy stan rzeczy, do którego doprowadzić ma cały proces. W idealnej sytuacji wszyscy uczestnicy zgadzają się co do celu.

Kontekst. Każda sytuacja jest unikalna, ukształtowana przez specyficzne sprawy, ludzi, historię, stosunek władz do obywateli i organizacji pozarządowych, relacje między nimi, wcześniejszą współpracę i dotychczasowe doświadczenia. Te czynniki wpływają na to, co może i nie może się udać, na to, które metody zadziałają, a które będą bezużyteczne. Prawidłowa diagnoza kontekstu, w którym odbywa się partycypacja jest kluczowa dla powodzenia procesu.

Proces. Określenie sposobu realizacji celu (łącznie z wyborem metod, zakresu działania oraz kluczowych aktorów) następuje po ustaleniu celu podejmowanych działań i zrozumieniu kontekstu. Ten sposób działania można nazwać angielskim określeniem wywodzącym się z architektury - *Form Follows Function*. FFF oznacza elastyczne dostosowanie metod działania do celu i kontekstu tych działań. Więcej na ten temat można dowiedzieć się z wykładu Tima Browna: <http://www.youtube.com/watch?v=UAinLaT42xY>.

Metody i narzędzia stosowane w procesach partycypacyjnych

Wybór odpowiednich metod i narzędzi często przesądza o powodzeniu procesu partycypacyjnego. Nieprawidłowo dobrane metody mogą storpedować cały proces i zniechęcić uczestników na przyszłość – a tego powinniśmy unikać za wszelką cenę. Dobór metod uzależniony jest od tego:

- jaki jest cel naszych działań;

---

¹ Dagmir Długosz, Jan Jakub Wygnański, *Obywatele współdecydują, Przewodnik po partycypacji społecznej*, Warszawa: Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, 2005, s. 22.

- jaki stopień zaangażowania/wpływu obywateli chcemy osiągnąć (od informowania po podejmowanie decyzji);
- ilu uczestników chcemy zaangażować i jaką rolę mają oni pełnić (reprezentantów/indywidualnych osób/ekspertów etc.);
- czego dotyczy proces: jakiej sprawy (np. budowy szkoły czy planowania budżetu), jakiej grupy osób (np. dzieci czy mieszkańców osiedla) itd.;
- ile wydarzeń planujemy – czy wystarczy jedno (np. jedna konsultacja), czy potrzebna jest seria działań;
- jakie środki finansowe są dostępne, ile mamy czasu, jakie mamy możliwości techniczne.

W procesach partycypacyjnych można wykorzystać m.in.:

- konsultacje społeczne (także konsultacje internetowe)
- referenda
- obywatelską inicjatywę uchwałodawczą
- pośrednie ciała przedstawicielskie
- wniosek o udostępnienie informacji publicznej
- wysłuchanie publiczne
- kontakty z radnym, burmistrzem, udział w sesji
- spotkania z mieszkańcami, panele obywatelskie, okrągłe stoły
- petycje (w tym e-petycje)
- demonstracje, protesty
- informowanie na stronach internetowych urzędu, wyłożenie dokumentu w biurze urzędu;
- narzędzia internetowe (fora, chaty, blogi, Twitter/Blip, Facebook; instant messaging – krótkie wiadomości tekstowe: Gadu Gadu, Skype; transmisja internetowa np. z posiedzenia rady miejskiej; wiki: oprogramowanie umożliwiające edycję strony internetowej przez wiele osób itp.);
- badania ilościowe i jakościowe.

Inspiracje z zagranicy

Na stronie <http://www.peopleandparticipation.net/display/Methods/Browse+Methods> można znaleźć opis metod stosowanych zagranicą (ze wskazaniem ich wad i zalety oraz kosztów).

W książce „People and participation” (<http://www.involve.org.uk/assets/Uploads/People-and-Participation.pdf>) wydanej przez Involve można znaleźć oprócz opisów metod także przykłady ich zastosowania w Wielkiej Brytanii

W Wielkiej Brytanii działa organizacja [MySociety.org](http://www.mysociety.org) – ich serwisy należą do wzorcowych przykładów partycypacji z użyciem nowoczesnych narzędzi:

- [www.FixMyStreet.com](http://www.fixmystreet.com) służy do zgłaszania uszkodzonych latarni, dziur w chodnikach etc.;
- [www.WriteToThem.com](http://www.writetothem.com) umożliwia kontakt z politykami i zadawanie im pytań;
- <http://petitions.number10.gov.uk> umożliwia zbieranie podpisów pod e-petycjami;
- [www.TheyWorkForYou.com](http://www.theyworkforyou.com) na stronie można sprawdzić jak głosował polityk, obejrzeć jego wystąpienia lub zapisać się na listę alarmową, która wyśle e-mail, gdy polityk będzie przemawiał;
- [www.HearFromYourMP.com](http://www.hearfromyourmp.com) umożliwia posłom zamieszczanie informacji o tym, co robią i co uważają za ważne; internauci mogą komentować ich wypowiedzi;
- <http://www.number10.gov.uk> – strona internetowa Premiera Wielkiej Brytanii, która umożliwia Premierowi kontakt z internautami za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji internetowej: Skype, Twitter, Facebook, Flickr i YouTube.